

**Προφίλ νηπιαγωγών και διδασκαλία της Αγγλικής γλώσσας στο Νηπιαγωγείο-
Διερεύνηση επίδρασης**

**Investigation of the effect of kindergarten teacher profiles on English language teaching
in Greek kindergarten**

Αλεξάνδρα Δαδάνη, Νηπιαγωγός, dadani_alex@yahoo.gr

Αλεξάνδρα Σιώζιου, Νηπιαγωγός, alekasioz@yahoo.gr

Alexandra Dadani, Kindergarten teacher, dadani_alex@yahoo.gr

Alexandra Sioziou, Kindergarten teacher, alekasioz@yahoo.gr

Abstract: This research explores if the profile of kindergarten teachers bears an impact on their perception towards the idea of introducing a foreign language, especially the English language as a separate subject in the kindergarten. More specifically, it was explored whether and to what extent socio-demographic information concerning each kindergarten teacher separately (e.g. years of service, age, language knowledge e.t.c.) is related to adopting such an innovation or not. The quantitative approach and closed-ended questionnaires, which were completed by teachers currently working at public kindergartens throughout Greece were used as methodological tools. The sample surveyed was 50 kindergarten teachers and the statistical analysis of the quantitative data was carried out with the SPSS software package, which is used for complex statistics. This research project depicted that certain factors, which are related to each pre-school educator separately, such as age, additional academic and vocational training, teaching experience, the school area and so on have no influence on their opinion concerning the incorporation of the English language in the kindergarten.

Keywords: Profile, perceptions of pre-school educators, English at Greek kindergarten, curriculum, school subject, pre-school education.

Περίληψη: Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να αναδείξει την πιθανότητα επίδρασης του προφίλ των νηπιαγωγών στις αντιλήψεις τους για την εισαγωγή μιας ξένης γλώσσας, ειδικότερα της Αγγλικής γλώσσας, ως γνωστικό αντικείμενο στο Νηπιαγωγείο. Αναλυτικότερα, διερευνήθηκε το κατά πόσο και σε ποιο βαθμό κοινωνικό-δημογραφικά στοιχεία που αφορούν την κάθε νηπιαγωγό ξεχωριστά (π.χ. έτη προϋπηρεσίας, ηλικία, γνώση αγγλικής γλώσσας κ.τ.λ.) σχετίζονται με τις απόψεις της ως προς την υιοθέτηση ή όχι αυτής της καινοτομίας στην προσχολική εκπαίδευση στην Ελλάδα. Η έρευνα έγινε με τη χρήση της ποσοτικής μεθόδου ανάλυσης και η συλλογή των δεδομένων έγινε μέσα από ερωτηματολόγια με ερωτήσεις κλειστού τύπου που δόθηκαν σε νηπιαγωγούς που εργάζονται σε δημόσια σχολεία της χώρας. Το δείγμα που μελετήθηκε αφορά 50 νηπιαγωγούς της χώρας μας και η στατιστική ανάλυση των ποσοτικών δεδομένων έγινε με το λογισμικό πακέτο SPSS για

σύνθετα στατιστικά δεδομένα. Μέσα από το συγκεκριμένο ερευνητικό εγχείρημα καταδεικνύεται ότι τα κοινωνικό-δημογραφικά στοιχεία που αφορούν την κάθε νηπιαγωγό, όπως η ηλικία, η επιμόρφωση και η κατάρτισή της, η διδακτική της προϋπηρεσία, η γεωγραφική θέση του σχολείου κτλ. δεν επηρεάζουν τις απόψεις της για την ένταξη της διδασκαλίας της Αγγλικής γλώσσας στο Νηπιαγωγείο.

Λέξεις –κλειδιά: Προφίλ νηπιαγωγών, αντιλήψεις νηπιαγωγών, Αγγλικά στο Ελληνικό Νηπιαγωγείο, γνωστικό αντικείμενο, αναλυτικό πρόγραμμα, προσχολική εκπαίδευση.

1. Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια έντονος είναι ο διάλογος γύρω από την ένταξη της διδασκαλίας της Αγγλικής γλώσσας και στις μικρότερες ηλικιακές ομάδες μαθητών και συγκεκριμένα στην Προσχολική Εκπαίδευση και ήδη οι εκπαιδευτικές ατζέντες έχουν ήδη αναδιαμορφωθεί σε αυτή τη βάση, ώστε στο απώτερο μέλλον η διδασκαλία μιας δεύτερης ξένης γλώσσας και ειδικότερα των Αγγλικών ως μια άλλη lingua franca, να ενταχθεί και στα Αναλυτικά Προγράμματα του σύγχρονου ελληνικού Νηπιαγωγείου, όπως ήδη συμβαίνει σε αρκετές Ευρωπαϊκές χώρες. Φυσικά, μια τέτοια εξέλιξη δεν θα μπορούσε να αφήσει ανεπηρέαστους τους κύκλους των εκπαιδευτικών και πιο πολύ τον κλάδο των Νηπιαγωγών, σχετικά με το πώς μια τέτοια καινοτομία θα μπορούσε να εφαρμοστεί και στις τάξεις των Νηπιαγωγείων της χώρας μας.

Ως εν ενεργεία Νηπιαγωγοί τα τελευταία χρόνια, προβληματιστήκαμε αρκετά γύρω από διάφορα ζητήματα που εγείρει η συγκεκριμένη καινοτομία και ανταλλάξαμε απόψεις για το εν λόγω θέμα με πολλές συναδέλφους του κλάδου μας. Μέσα σε ένα τέτοιο κλίμα, λοιπόν, η αίσθηση που αυτόματα δημιουργήθηκε ήταν ο κλάδος των Νηπιαγωγών πλέον «διχάζεται» ως προς τις θέσεις και τις αντιλήψεις τους γύρω από την επικείμενη ένταξη της Αγγλικής γλώσσας στο ελληνικό Νηπιαγωγείο. Έτσι, προέκυψε αβίαστα η επιθυμία να διερευνήσουμε σε πρώτο επίπεδο κατά πόσο το προφίλ της σύγχρονης Νηπιαγωγού και τα κοινωνικό-δημογραφικά στοιχεία που την αφορούν είναι αυτά που επηρεάζουν αρχικά τις αντιλήψεις τους γύρω από την εισαγωγή της Αγγλικής γλώσσας στα Αναλυτικά Προγράμματα του ελληνικού Νηπιαγωγείου. Μέσα από το συγκεκριμένη εργασία λοιπόν θα προσπαθήσουμε να καταδείξουμε τα βασικότερα σημεία της εν λόγω ερευνητικής μας προσπάθειας.

Ως προς τη δομή, η παρούσα εργασία απαρτίζεται από ένα κεφάλαιο που αφορά στη θεωρία στο οποίο αναλύονται οι αλλαγές που υφίσταται πλέον ο ρόλος του εκπαιδευτικού στα πλαίσια των σύγχρονων κοινωνικών και εκπαιδευτικών ανακατατάξεων και ειδικότερα ο ρόλος της σύγχρονης νηπιαγωγού. Στην συνέχεια επιχειρείται μια σύντομη ανάλυση της αναγκαιότητας αναδιαμόρφωσης της γλωσσικής πολιτικής και ένταξης της διδασκαλίας της Αγγλικής γλώσσας και σε προσχολικό επίπεδο, ακολουθώντας τις επιταγές μια διεθνούς εκπαιδευτικής ατζέντας που έχει σαν κεντρικό της άξονα την πολυγλωσσία, ενώ κλείνει με θεωρίες που έχουν αναπτυχθεί κατά καιρούς και υφίστανται στην ελληνική και ξένη βιβλιογραφία γύρω από την ταυτότητα και το προφίλ του εκπαιδευτικού και τους παράγοντες

που επηρεάζουν τη διαμόρφωσή του. Στο σημείο αυτό καθορίζονται, επιπλέον, και ο γενικός σκοπός για τον οποίο προβήκαμε στην διεξαγωγή της συγκεκριμένης έρευνας, αλλά και αναλυτικά τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν και αποτέλεσαν τους κεντρικούς άξονες της έρευνας μας.

Στην συνέχεια παρουσιάζονται μεθοδολογικά στοιχεία της έρευνάς μας και αναλυτικότερα στοιχεία που αφορούν το δείγμα που συμμετείχε σε αυτήν, τα ερευνητικά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν για τη διεξαγωγή της, καθώς και η μέθοδος που επιλέχθηκε για την ανάλυση των δεδομένων που συλλέχθηκαν.

Ακολουθεί μια αναλυτική παρουσίαση των αποτελεσμάτων που προέκυψαν μελετώντας την ανάλυση των δεδομένων μας και καταλήγει με τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την συγκεκριμένη ερευνητική μας προσπάθεια.

2. Θεωρία

2.1 Ο ρόλος του σύγχρονου εκπαιδευτικού

Σαν άμεση απόρροια της κατασταλτικής και μη αναστρέψιμης επίδρασης της παγκοσμιοποίησης στο θεσμό της εκπαίδευσης, ο ρόλος του εκπαιδευτικού υφίσταται τεράστια αλλαγή. Ο σύγχρονος εκπαιδευτικός έχει ξεφύγει από τα παραδοσιακά πρότυπα που του έδιναν το ρόλο αποκλειστικά του κατόχου και μεταλαμπαδευτή της γνώσης¹. Οι κοινωνικές συνθήκες μεταβάλλουν τη σχολική πραγματικότητα και επομένως και το ρόλο του εκπαιδευτικού².

Στο σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο εκπαιδευτικό περιβάλλον, λοιπόν, ο ρόλος του εκπαιδευτικού αλλάζει και γίνεται πολυδιάστατος και περισσότερο πολύπλοκος σε σχέση με το παρελθόν. Πρωτίστως, απαιτείται από εκείνον να βοηθήσει, να συμβουλευσει και να διδάξει τους μαθητές πως να προσαρμοστούν σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία, πως να διαχειριστούν τον τεχνολογικό καταγισμό που δέχονται καθημερινά και πως να προετοιμαστούν κατάλληλα, ώστε να γίνουν στο μέλλον πολίτες μιας παγκοσμιοποιημένης κοινωνίας, διατηρώντας, όμως, παράλληλα και την ιδιαίτερη εθνική τους ταυτότητα, τη μητρική τους γλώσσα και τα ιδιαίτερα εθνικά τους στοιχεία. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού, δηλαδή, δεν περιορίζεται σε γνωστικές μόνο περιοχές, αλλά επεκτείνεται και σε περιοχές που αφορούν συναισθηματικές, ηθικές και κοινωνικές πλευρές των μαθητών.

Αναφερόμενοι, όμως, στην Προσχολική Εκπαίδευση και, εν συνεχεία, στο ρόλο του/της εκπαιδευτικού-νηπιαγωγού, σύμφωνα με τη σύγχρονη θεωρία της Παιδαγωγικής, τα πρώτα χρόνια της ζωής του παιδιού έχουν ζωτική σημασία για τη σωματική, διανοητική και κοινωνική του ανάπτυξη. Η μεγάλη σημασία, λοιπόν, της προσχολικής εκπαίδευσης στην πιο σημαντική περίοδο της ζωής του ανθρώπου είναι πλέον δεδομένη και η φοίτηση των παιδιών

¹ Παπιάς, Α. (1995), Σύγχρονη θεωρία και πράξη της παιδείας. Αθήνα: Δελφοί.

² Ντούσκας, Ν. (2005), Ευνοϊκές συνθήκες για τη σχολική μάθηση. Πρέβεζα: Ιδιωτική Έκδοση

στα νηπιαγωγεία, πριν πάνε δημοτικό, είναι αναγκαία και μπορούμε να πούμε επιτακτική, διότι στην προσχολική ηλικία διαμορφώνεται η προσωπικότητά τους και μπαίνουν τα θεμέλια και οι βάσεις της εκπαίδευσής τους. Πρόκειται, δηλαδή, για το πρώτο σχολείο που θα φοιτήσει το κάθε παιδί το οποίο είναι ο πρώτος και σημαντικότερος σταθμός στην εξελικτική, εκπαιδευτική και ψυχοκινητική πορεία του κάθε ατόμου. Οι εμπειρίες και οι δεξιότητες που αποκτούν καθώς επίσης και η ενίσχυση της αυτοεικόνας των παιδιών που φοιτούν στα νηπιαγωγεία σημαδεύουν όλη τη μετέπειτα ζωή τους και είναι θεμελιώδους σημασίας για την ομαλή ανάπτυξή τους σε υγιείς και πλήρως αναπτυγμένες προσωπικότητες.

Ο/Η νηπιαγωγός, λοιπόν, έχοντας την κατάλληλη μόρφωση και διαρκή επιμόρφωση, καλείται μέσα από την εφαρμογή των Αναλυτικών προγραμμάτων, να γίνει αγωγός και κοινωνός της γνώσης, την οποία πρέπει να απλοποιήσει και να μεταδώσει στο νήπιο. Καλείται να μορφώσει, να εμπνεύσει, να διαπαιδαγωγήσει, να συμβουλέψει και να υποβοηθήσει το παιδί να αναπτυχθεί ολόπλευρα και ισόρροπα και να καλλιεργήσει τη σκέψη, το λόγο και τις δεξιότητές του. Ταυτόχρονα, είναι εκείνος/η που υποδεικνύει στο παιδί τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματά του και του μαθαίνει τους τρόπους της σωστής συμπεριφοράς απέναντι στους συνομήλικους του, ενισχύοντας παράλληλα το ομαδικό πνεύμα και το αίσθημα της συντροφικότητας και της αλληλεγγύης ανάμεσα στα μέλη της ομάδας. Ο/Η νηπιαγωγός πρέπει να υποβοηθήσει το παιδί να ανακαλύψει τη γνώση με τη δημιουργία καταστάσεων προβληματισμού, ενθαρρύνοντάς το να προβλέπει, να ερευνά, να πειραματίζεται, να δημιουργεί, να συγκρίνει, να ανακαλύπτει σχέσεις, να ταξινομεί και να αναπτύσσεται νοητικά οικοδομώντας συγχρόνως και τους απαραίτητους μηχανισμούς για την κατάκτηση της γνώσης. Έτσι, το παιδί αποκτά εμπιστοσύνη στις ικανότητες και στην κρίση του και γίνεται ολοένα και πιο αυτόνομο³.

2.2 Η ανάγκη ένταξης της διδασκαλίας μιας Ξένης Γλώσσας στο Νηπιαγωγείο

Λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες αυτής της ηλικιακής ομάδας αλλά και τις ανάγκες που επιτάσσουν οι σύγχρονες αλλά και οι μελλοντικές κοινωνικο-οικονομικές και πολιτισμικές συνθήκες που τα παιδιά θα κληθούν να αντιμετωπίσουν ως ενήλικες, το βασικό ερώτημα που τίθεται είναι αν τα παιδιά που φοιτούν στο ελληνικό νηπιαγωγείο και διδάσκονται με το ισχύον Αναλυτικό Πρόγραμμα, θα καταφέρουν ως ενήλικες να ανταπεξέλθουν σε μια πολύγλωσση και πολυπολιτισμική κοινωνία του μέλλοντος. Για την επίτευξη αυτού του στόχου είναι αναγκαία η διαμόρφωση μιας εθνικής ξενόγλωσσης πολιτικής με βάση τις κοινωνικές ανάγκες που εξελικτικά δημιουργούνται στον ελλαδικό χώρο λόγω της παγκόσμιας αλλαγής. Μία ξενόγλωσση εκπαιδευτική πολιτική θα πρέπει να εξελίξει το υπάρχον εκπαιδευτικό σύστημα χωρίς να δημιουργεί ολοκληρωτικές αλλαγές στην ισχύουσα εκπαιδευτική πολιτική, καθώς και να ανταποκρίνεται στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής γλωσσικής πολιτικής που εφαρμόζουν όλα τα κράτη-μέλη για την προώθηση της

³ΥΠ.Ε.Π.Θ. - Π.Ι. (2003), Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) και Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (Α.Π.Σ.) Νηπιαγωγείου. Αθήνα: ΟΕΔΒ.

πολυγλωσσία⁴.

Συνεκτιμώντας τις παραπάνω συνιστώσες και λαμβάνοντας υπόψη την τάση της Ευρώπης για άνοιγμα του ορίζοντά της προς την πολυγλωσσία, διαφαίνεται ξεκάθαρα ότι η εκμάθηση ξένων γλωσσών δεν αποτελεί, πλέον, μία απλή προσωπική επιλογή ευχαρίστησης και ενασχόλησης, αλλά, αφενός, μία αναγκαιότητα, ένα μελλοντικό προσόν που θα αποτελεί ένα διαβατήριο για μία θέση στη σύγχρονη αγορά εργασίας. Αφετέρου, η γλωσσομάθεια διευρύνει την κριτική ικανότητα του ατόμου και δημιουργεί νέα μονοπάτια και νοητικές δεξιότητες. Ερχόμενος κάποιος σε επαφή με διαφορετικούς πολιτισμούς, με νέους τρόπους και συνθήκες διαβίωσης συνειδητοποιεί ότι η διαφορετικότητα είναι σεβαστή, αμβλύνεται η δυσχέρεια κατανόησης και επαναπροσδιορίζονται στάσεις ζωής. Η γλωσσομάθεια είτε για επαγγελματικούς λόγους είτε για λόγους προσωπικής εξέλιξης διαφαίνεται επιτακτική για όλα τα κράτη-μέλη της Ε.Ε.

Και όταν μιλάμε για γλωσσομάθεια και επιλογή μιας βασικής ξένης γλώσσας για ένταξη στην προσχολική εκπαίδευση, η γλώσσα που φαίνεται να κυριαρχεί στις επιλογές των ευρωπαϊκών κρατών είναι η αγγλική. Η δύναμη που διαθέτει στην παγκόσμια αγορά και η κυριαρχία της χρήσης της σε πολλούς και διαφορετικούς τομείς την έχουν παγιώσει στη συνείδηση των ανθρώπων με αποτέλεσμα η εκμάθησή της να αποτελεί πόλο έλξης και πλεονέκτημα για κάθε μελλοντικό ομιλητή της. Επίσης, αν λάβουμε υπόψη μας ότι το επίπεδο των γλωσσικών ικανοτήτων παρουσιάζει άνοδο όσο μικρότερος αρχίζει κανείς την εκμάθηση μιας ξένης γλώσσας και όσο πιο διαρκής είναι αυτή, ότι υπάρχει συνεχής ανάγκη για αυξανόμενα προσόντα στην εκμάθηση γλωσσών λόγω της διεθνούς αγοράς εργασίας που θα επιφέρει άνθηση στην κατάκτηση των «ασχυρών» γλωσσών με πρώτη την αγγλική, τη γενίκευση της διδασκαλίας της Αγγλικής γλώσσας από τις πρώτες τάξεις της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (βασική εκπαίδευση) και το γεγονός ότι η γνώση της Αγγλικής πράγματι αποτελεί επαγγελματικό προσόν, τότε η Αγγλική γλώσσα θα αποτελεί μια *lingua franca* διότι, μέσω αυτής, οι περισσότεροι πολίτες της Ε.Ε. θα μπορούν να επικοινωνούν, σε προφορικό επίπεδο ή σε γραπτό λόγο, από τις αρχές του 21^{ου} αιώνα⁵.

Σύμφωνα με δημοσιευμένη έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, πολλές χώρες τα τελευταία χρόνια αναγνωρίζουν τα οφέλη της εκμάθησης ξένων γλωσσών στην προσχολική ηλικία και έχουν μειώσει την ηλικία έναρξης της υποχρεωτικής εκμάθησής τους⁶. Τα νηπιαγωγεία ή αλλιώς σχολεία προσχολικής εκπαίδευσης θεωρούνται χώροι όπου μέσα από το παιχνίδι, τις πολλές ευκαιρίες κοινωνικοποίησης και τις ευκαιρίες για ανακαλυπτική μάθηση προωθείται η διαπολιτισμικότητα και η πολλαπλογλωσσία επιτυχέστερα από κάθε άλλη βαθμίδα.

2.3 Διαμόρφωση της ταυτότητας του σύγχρονου εκπαιδευτικού

⁴Saylor, G. J., W.M. Alexander & A.J. Lewis (1981), Curriculum planning for better teaching and learning. New York: Holt, Rinehart and Winston (4th edition).

⁵Λάζος, Χ. (1999), Εθνικές γλώσσες και Ευρωπαϊκή Κοινή. Στο: http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/studies/europe/G2/index.html

⁶Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2012), Στην Ευρώπη τα παιδιά αρχίζουν να μαθαίνουν ξένες γλώσσες από όλο και πιο μικρή ηλικία. Στο: https://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-990_el.htm.

Πως, όμως, ένας/μία σύγχρονος/η εκπαιδευτικός γίνεται δεκτικός/ή σε αυτές τις αλλαγές; Πως διαμορφώνει τις αντιλήψεις και τις στάσεις του/της μέσα στο συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον; Σύμφωνα με την κοινωνική γνωστική θεωρία η ανθρώπινη συμπεριφορά απεικονίζεται, διαμορφώνεται ή ελέγχεται από περιβαλλοντικές επιδράσεις ή καθοδηγείται από την εσωτερική διάθεση του ατόμου. Επίσης, οι προσωπικοί παράγοντες, η συμπεριφορά και τα περιβαλλοντικά γεγονότα αλληλεπιδρούν και αλληλοεπηρεάζονται αμφίδρομα. Με άλλα λόγια, οι άνθρωποι ρυθμίζουν και τα κίνητρα και τη δράση τους σε κάθε πτυχή της ζωής τους καθώς και τις συναισθηματικές επιδράσεις. Επίσης, σχεδιάζουν τη δράση που θα φέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα και αποφεύγουν τεχνικές που είναι πιθανό ή έχουν δει να αποτυγχάνουν. Γενικότερα, εφαρμόζουν ότι γνωρίζουν ότι έχει επιτυχία, τους ικανοποιεί και τους δίνει μία αίσθηση αυτό-αξίας και αυτοπραγμάτωσης⁷.

Αφετέρου, την τελευταία δεκαετία η έννοια της «επαγγελματικής ταυτότητας» ή προφίλ του/της εκπαιδευτικού έχει αναδυθεί ως μια περιοχή επιστημονικής έρευνας με ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Με τον όρο «προφίλ» ή «ταυτότητα» εννοούμε ένα *σύνολο των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της προσωπικότητας ενός ατόμου ή των τάσεων μιας κατηγορίας ατόμων ή πραγμάτων*. Ωστόσο οι περισσότεροι ερευνητές φαίνεται να συμφωνούν ότι πρόκειται για μια δυναμική και συνεχή διαδικασία η οποία επηρεάζεται από μια σειρά εξωτερικών ή εσωτερικών παραγόντων με τα ακόλουθα βασικά χαρακτηριστικά: 1) εξαρτάται και σχηματίζεται εντός πολλών πλαισίων τα οποία συνθέτουν κοινωνικοί-πολιτιστικοί-πολιτικοί-ιστορικοί παράγοντες, 2) σχηματίζεται μέσα από τη σχέση με τους άλλους και με τα συναισθήματα, 3) αλλάζει και είναι ασταθής και πολύπλευρη ανάλογα με τις συγκεκριμένες κατά καιρούς απαιτήσεις της εκπαίδευσης αλλά και του κρατικού σχεδιασμού, 4) περιλαμβάνει την κατασκευή και ανακατασκευή του νοήματος μέσω εξιστορήσεων στην πάροδο του χρόνου⁸.

Κατά τους Coldron και Smith, οι εκπαιδευτικοί ασχολούνται με τη διαμόρφωση της ταυτότητάς τους καθ' όλη τη διάρκεια της καριέρας τους, προσπαθώντας να δομήσουν το δικό τους προφίλ, επαναπροσδιορίζοντας το μέσα από τη συνεχή αλληλεπίδρασή τους με παιδιά, γονείς και συναδέλφους⁹. Η επιστημονική έρευνα για το πώς διαμορφώνεται η εκπαιδευτική ταυτότητα συνεισφέρει κατά πολύ στο να κατανοήσουμε το τι σημαίνει να είσαι εκπαιδευτικός στα σχολεία του σήμερα, όπου πραγματοποιούνται ραγδαίες αλλαγές αλλά και το πώς οι εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζουν αυτές τις αλλαγές. Κάποιες μπορεί να εναρμονίζονται και να θεωρούνται κατάλληλες, μπορεί, όμως, να έρχονται σε αντίθεση με το

⁷Bandura, A. (1999), Social cognitive theory: An agentic perspective. Στο:https://www.uky.edu/~eushe2/Bandura/Bandura_1999AJSP.pdf.

⁸Rodgers, C., & K. Scott, (2008), The development of the personal self and professional identity in learning to teach. Στο:https://www.academia.edu/1879050/Rodgers_and_Scott_2008_The_development_of_the_personal_self_and_professional_identity_in_learning_to_teach

⁹Coldron, J., & Smith, R. (1999), Active Location in Teachers' Construction of their Professional Identities. Στο:<https://www.Researchgate.net/publication/261684366ActiveLocationinTeachers'ConstructionoftheirProfessionalIdentities>

τι οι εκπαιδευτικοί προσωπικά θεωρούν κατάλληλο σύμφωνα με την εμπειρία τους¹⁰.

Υπάρχουν, επίσης, κάποιοι παράγοντες που επηρεάζουν τη διαμόρφωση της ταυτότητας του/της εκπαιδευτικού και είναι οι ακόλουθοι: 1) οι πολιτικές για την εκπαίδευση, 2) τα προσωπικά και επαγγελματικά στοιχεία του/της εκπαιδευτικού, 3) οι εκπαιδευτικές αλλαγές που χαρακτηρίζουν τη σημερινή κοινωνία (παγκοσμιοποίηση, τεχνολογική έκρηξη κ.τ.λ.) 4) τα συναισθήματα του/της εκπαιδευτικού, όπως διαμορφώνονται μέσα από την κοινωνική αλληλεπίδραση και μπορεί να είναι αρνητικά (αμφισβήτηση, συγκρούσεις με συναδέλφους, φόβος αναποτελεσματικότητας ή αλλαγών) ή θετικά (ευχαρίστηση, εργασιακή ικανοποίηση, λήψη ρίσκου και ευελιξία για καλύτερα αποτελέσματα κ.τ.λ.)¹¹.

Επίσης, όσον αφορά στις αλλαγές των εκπαιδευτικών πρακτικών και της αποδοχής και εφαρμογής των μεταρρυθμιστικών αλλαγών στην πράξη, φαίνεται να υπάρχει μια συσχέτιση ανάμεσα στα συναισθήματα, την ηλικία και την υιοθέτηση των αλλαγών, πράγμα που σημαίνει ότι όσα περισσότερα έτη προϋπηρεσίας έχει ένας/μία εκπαιδευτικός τόσο λιγότερο δεκτικός είναι στην εφαρμογή τους πιθανότατα εξαιτίας των πολυάριθμων αλλαγών που έχει βιώσει ως εργαζόμενος/η¹². Συμπερασματικά, οι εκπαιδευτικοί διαμορφώνουν τις αντιλήψεις και τις στάσεις τους μέσα από μια πληθώρα συνεχών αλλαγών, αναγκών και διαφοροποιήσεων που αντιμετωπίζουν μέσα στο εργασιακό τους περιβάλλον αλλά και από τις κοινωνικές, πολιτικές, οικονομικές και θεσμικές εξελίξεις έξω από αυτόν. Τέλος, η προσωπική θεώρηση των πραγμάτων και τα προσωπικά βιώματα αποτελούν σημαντικές διαστάσεις της διαμόρφωσης της ταυτότητας του/της εκπαιδευτικού και των επιλογών του/της εντός και εκτός σχολικής τάξης.

3. Σκοπός της έρευνας

Το έναυσμα για τη διεξαγωγή της έρευνας αυτής που αφορά στην ανίχνευση μιας πιθανής συσχέτισης μεταξύ του προφίλ του/της κάθε νηπιαγωγού και της αντίληψής του/της για την ένταξη της διδασκαλίας της Αγγλικής γλώσσας στο Νηπιαγωγείο, ήταν το ενδιαφέρον μας για το συγκεκριμένο θέμα και, κυρίως, το γεγονός ότι, σε συζητήσεις με νηπιαγωγούς, παρατηρούσαμε μια διαφοροποίηση στις απόψεις τους για το ζήτημα αυτό, γεγονός που μας

¹⁰Beijaard, D., P.C. Meijer & N. Verloop (2004), Reconsidering research on teachers' professional identity. Στο: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.454.2571&rep=rep1&type=pdf>

¹¹Σκόδρα, Ε. (2010). Παράγοντες που διαμορφώνουν την επαγγελματική ταυτότητα των εκπαιδευτικών Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης: η επίδραση της εκπαιδευτικής πολιτικής. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Σχολή Επιστημών του Ανθρώπου, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Διδακτορική Διατριβή; Φωτοπούλου, Β. (2003), Επαγγελματισμός, Επαγγελματική Ανάπτυξη, Επαγγελματική Ταυτότητα και Εκπαιδευτικός. Η περίπτωση των εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Πανεπιστήμιο Πατρών, Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, Διδακτορική Διατριβή.

¹²Hargreaves, A. (2005), Educational change takes ages: Life, career and generational factors in teachers' emotional responses to educational change. Στο: <https://www.deepdyve.com/lp/elsevier/educational-change-takes-ages-life-career-and-generational-factors-in-MgSV2bnJEi>

προβλημάτισε και μας δημιούργησε ερωτηματικά, όσον αφορά τους παράγοντες που θα μπορούσαν να προκαλούν αυτές τις διαφοροποιήσεις.

Ο σκοπός της έρευνας ήταν να αποτυπώσουμε τη συσχέτιση μεταξύ των ατομικών κοινωνικό-δημογραφικών στοιχείων των νηπιαγωγών και των αντιλήψεών τους για την ένταξη της διδασκαλίας της Αγγλικής γλώσσας στο Νηπιαγωγείο. Πιο συγκεκριμένα, εξετάστηκε το αν η θετική ή αρνητική στάση των εν ενεργεία νηπιαγωγών ως προς τη διδασκαλία μιας ξένης γλώσσας στο ελληνικό νηπιαγωγείο και, ειδικότερα, ως προς την ένταξη της Αγγλικής γλώσσας ως γνωστικό αντικείμενο στο αναλυτικό πρόγραμμα προσχολικής εκπαίδευσης, επηρεάζεται από το ατομικό και εκπαιδευτικό προφίλ τους.

3.1 Ερευνητικά Ερωτήματα

Τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν σχετίζονται με παράγοντες που δυνητικά θαεπηρεάζαν τις απαντήσεις του δείγματος και ήταν τα ακόλουθα:

- 1) Ο παράγοντας ηλικία καθορίζει τις αντιλήψεις των νηπιαγωγών στην χώρα μας για την εισαγωγή μιας ξένης γλώσσας ως γνωστικό αντικείμενο στην Προσχολική εκπαίδευση;
- 2) Αποτελούν τα έτη προϋπηρεσίας παράγοντα που επηρεάζει τις αντιλήψεις των νηπιαγωγών για την προώθηση της ένταξης των αγγλικών ως γνωστικό αντικείμενο στο νηπιαγωγείο;
- 3) Κατά πόσο οι απόψεις των νηπιαγωγών για την επιστημονική τους κατάρτιση επηρεάζουν τις αντιλήψεις τους για την εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας ως γνωστικό αντικείμενο στο νηπιαγωγείο και την ανάπτυξη προγραμμάτων που την υποστηρίζουν;
- 4) Η γνώση της αγγλικής γλώσσας αποτελεί παράγοντα για να δει ο/η νηπιαγωγός την ένταξη της αγγλικής γλώσσας με μια πιο θετική ματιά; Όσοι/Όσες έχουν το γλωσσικό υπόβαθρο της αγγλικής γλώσσας, συγκλίνουν θετικά στην εισαγωγή μιας ξένης γλώσσας στο νηπιαγωγείο;
- 5) Η γεωγραφική περιοχή στην οποία βρίσκεται η σχολική μονάδα στην οποία εργάζεται επηρεάζει τον τρόπο που αντιμετωπίζει μια πιθανή εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας από την προσχολική βαθμίδα εκπαίδευσης;
- 6) Οι μόνιμοι/ες νηπιαγωγοί ή οι αναπληρωτές/τριες είναι αυτοί που συγκατατίθενται σε μεγαλύτερο βαθμό σε μια επικείμενη εισαγωγή της αγγλικής γλώσσα στην προσχολική αγωγή;
- 7) Σε ποιο βαθμό η θέση του/της κάθε νηπιαγωγού στη σχολική μονάδα παίζουν προσδιοριστικό ρόλο όσον αφορά τις θέσεις των νηπιαγωγών περί της εισαγωγής των αγγλικών ως γνωστικό αντικείμενο στο νηπιαγωγείο;
- 8) Ο αριθμός των φοιτούντων μαθητών στη σχολική μονάδα που εργάζεται αποτελεί παράγοντα που θα επηρεάσει μια επικείμενη ένταξη της Αγγλικής γλώσσας στα Α.Π. του σύγχρονου ελληνικού νηπιαγωγείου.

4. Μεθοδολογία

4.1. Δείγμα

Η έρευνα έλαβε χώρα σε δημόσια νηπιαγωγεία του νομού Θεσπρωτίας, Κεφαλληνίας, Εύβοιας, Κρήτης, Θεσσαλονίκης και Αττικής. Οι περισσότεροι νομοί που επιλέχθηκαν σχετίζονται με περιοχές που έχουμε ζήσει και διδάξει ως νηπιαγωγοί έχοντας, έτσι, πιο εύκολη πρόσβαση (ηλεκτρονική κυρίως) στα νηπιαγωγεία των συγκεκριμένων περιοχών. Άλλοι επιλέχθηκαν τυχαία. Για τη διεξαγωγή της έρευνας διανεμήθηκαν μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (email), αλλά και ιδιοχειρώς (σε όσες περιοχές ήταν άμεσα προσβάσιμες), ερωτηματολόγια κλειστού τύπου, τα οποία οι υπηρετούντες εκείνη τη χρονική περίοδο νηπιαγωγοί κλήθηκαν να απαντήσουν. Το δείγμα που μελετήθηκε, λοιπόν, είναι τυχαίο και αφορά 50 εν ενεργεία νηπιαγωγούς της επικράτειας με 50% του δείγματος να απευθύνεται σε ημιαστικές περιοχές, 26% σε αγροτικές και 24% σε αστικές περιοχές. Ο αριθμός των φοιτούντων μαθητών στην πλειοψηφία των νηπιαγωγείων ήταν μέχρι και 30 μαθητές. Η έρευνα διήρκησε από το Σεπτέμβριο του σχολικού έτους 2017-2018 έως το Δεκέμβριο του αυτού έτους.

Το 100% των νηπιαγωγών ήταν γυναίκες υπηρετούντες το δημόσιο νηπιαγωγείο, με το έτος γέννησης να κυμαίνεται από το 1961 μέχρι το 1985, με μεγαλύτερο το ποσοστό (60%) αυτών που είναι γεννημένες μέχρι το 1974 και μικρότερο ποσοστό (40%) αυτών που είναι γεννημένες μετά το 1974. Τα χρόνια προϋπηρεσίας που διέθετε καθεμία από τις νηπιαγωγούς κυμαίνεται από 5 χρόνια μέχρι και 30 χρόνια, με μόνο τέσσερις νηπιαγωγούς να ξεπερνάνε τα 30 χρόνια. Οι περισσότερες, όμως, με ποσοστό 48% κατείχαν από 11 έως 20 χρόνια προϋπηρεσίας. Η διδακτική τους εμπειρία κυμαινόταν από 5 έως 30 έτη. Η πλειοψηφία του δείγματος αφορούσε σε μονίμους εκπαιδευτικούς (72%) κυρίως τετραετούς φοίτησης ενώ το υπόλοιπο σε σχέση εργασίας ορισμένου χρόνου. Οι περισσότερες νηπιαγωγοί ήταν γενικής αγωγής, ενώ πολλές νηπιαγωγοί ασκούσαν και διοικητικό έργο ως προϊσταμένες, και αρκετές ήταν νηπιαγωγοί ειδικής αγωγής. Όσον αφορά την κατάρτιση και τα γενικότερα προσόντα του δείγματος, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι όλες γνώριζαν μία τουλάχιστον ξένη γλώσσα με κυριότερη την Αγγλική (65,5%), όλες χειρίζονται Η/Υ, αλλά το 55,2% δεν έχει προχωρήσει σε περαιτέρω σπουδές.

4.2 Ερευνητικά εργαλεία και μέθοδος συλλογής ερευνητικών δεδομένων

Για την επίτευξη του στόχου της έρευνας χρησιμοποιήθηκε η ποσοτική μεθοδολογική προσέγγιση και το ερωτηματολόγιο ως μεθοδολογικό εργαλείο. Η συλλογή δεδομένων έγινε μέσα από ερωτηματολόγια που μοιράστηκαν σε νηπιαγωγούς το Σεπτέμβριο του 2017 και η συλλογή τους ολοκληρώθηκε τον Οκτώβριο του ίδιου έτους. Τα ερωτηματολόγια ήταν δομημένα σε τρία μέρη:

- A. 13 ερωτήματα κλειστού τύπου που αφορούσαν το προφίλ των νηπιαγωγών.
- B. 13 ερωτήματα κλειστού τύπου που αφορούσαν τις απόψεις των νηπιαγωγών.
- Γ. 11 ερωτήματα κλειστού τύπου που αφορούσαν ζητήματα πρακτικής εφαρμογής.

Το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε στην έρευνα, δημιουργήθηκε προκειμένου να διερευνήσει τις υποθέσεις εργασίας της συγκεκριμένης έρευνας και περιελάμβανε ανεξάρτητες μεταβλητές που αφορούσαν στα κοινωνικό-δημογραφικά χαρακτηριστικά των νηπιαγωγών και εξαρτημένες μεταβλητές που αφορούσαν κάποιες απόψεις των νηπιαγωγών πάνω σε ζητήματα πιθανής ένταξης μιας ξένης γλώσσας, και ειδικότερα της Αγγλικής γλώσσας, στα Αναλυτικά Προγράμματα του ελληνικού νηπιαγωγείου, καθώς και ζητήματα πρακτικής εφαρμογής της εν λόγω καινοτομίας. Αναλυτικότερα, ως ανεξάρτητες μεταβλητές χρησιμοποιήθηκαν ερωτήσεις που σχετίζονταν με το προφίλ των Ελληνίδων νηπιαγωγών, όπως το φύλο, η ηλικία, η διδακτική προϋπηρεσία, οι βασικές τους σπουδές, αλλά και σπουδές που έχουν κάνει επιπλέον, οι γνώσεις του πάνω στους Η/Υ, αλλά και τις ξένες γλώσσες που γνωρίζουν, τη σχέση εργασίας που έχουν με τις δομές την εκπαίδευσης στην οποία εργάζονται και τη θέση που κατέχουν στη σχολική τους μονάδα. Επίσης, περιλαμβάνονται ερωτήσεις που σχετίζονται με τη σχολική μονάδα στην οποία εργάζονται, όπως ο τύπος της σχολικής μονάδας και η περιοχή που βρίσκεται αυτή, καθώς και ο αριθμός των φοιτούντων νηπίων σε αυτήν.

Ως εξαρτημένη μεταβλητή καθορίστηκε η ερώτηση «θα μπορούσαν τα αγγλικά να ενταχθούν ως γνωστικό αντικείμενο στο σύγχρονο Ελληνικό Νηπιαγωγείο;».

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να επισημάνουμε ότι όλα τα υποκείμενα της έρευνας απάντησαν σε όλες τις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου, γεγονός που συντέλεσε στην ομαλή διεξαγωγή της έρευνας. Επίσης, αξίζει να σημειωθεί ότι ορισμένες ερωτήσεις του ερωτηματολογίου επέφεραν περισσότερες από μία απαντήσεις.

4.3. Μέθοδος ανάλυσης ερευνητικών δεδομένων

Προκειμένου να αναλυθούν τα ερευνητικά δεδομένα της έρευνας, ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι της και να καταλήξουμε σε κάποιες γενικεύσεις σχετικά με την επίδραση που πιθανόν να ασκούν τα κοινωνικό-δημογραφικά στοιχεία των Ελληνίδων νηπιαγωγών στις αντιλήψεις τους σχετικά με την ένταξη της διδασκαλίας της Αγγλικής γλώσσας στα Α.Π. της Προσχολικής Εκπαίδευσης, προχωρήσαμε σε μια στατιστική ανάλυση των δεδομένων που συλλέχθηκαν. Η στατιστική επεξεργασία και η ανάλυση δεδομένων έγινε με το πρόγραμμα SPSS, ένα στατιστικό πακέτο για σύνθετα στατιστικά δεδομένα και βασικό εργαλείο για περιγραφικές στατιστικές αναλύσεις. Για τη στατιστική ανάλυση των συγκεκριμένων δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η ανάλυση Cross Tabs για συσχετίσεις μεταξύ ποιοτικών μεταβλητών. Αναλυτικότερα, διερευνήθηκε η επίδραση μεταξύ των ανεξάρτητων μεταβλητών που αφορούν στην ηλικία, σχέση εργασίας, χρόνια διδακτικής εμπειρίας, γνώση

της αγγλικής γλώσσας, γεωγραφική περιοχή της σχολικής μονάδας και θέση των νηπιαγωγών σε αυτή, αριθμός φοιτούντων μαθητών, καθώς και οι απόψεις τους σχετικά με την επιστημονική τους κατάρτιση σε σχέση με την εξαρτημένη μεταβλητή, όπως διατυπώθηκαν παραπάνω. Τα αποτελέσματα των συσχετίσεων που αναδείχθηκαν παρουσιάζονται και αναλύονται στο ακόλουθο κεφάλαιο.

5. Παρουσίαση των ευρημάτων

Τα αποτελέσματα που προκύπτουν από την στατιστική ανάλυση των δεδομένων δείχνουν ότι, συμμετείχε μόνο γυναικείος πληθυσμός ως δείγμα για την παρούσα έρευνα. Όπως διαφαίνεται και στην συγκεκριμένη μικροανάλυση, στο σύγχρονο ελληνικό νηπιαγωγείο διδάσκουν σε μεγαλύτερο ποσοστό γυναίκες εκπαιδευτικοί, διαιώνίζοντας έτσι μια παράδοση που θέλει το επάγγελμα της νηπιαγωγού να είναι καθαρά ένα γυναικείο επάγγελμα.

Προσεγγίζοντας το πρώτο ερευνητικό ερώτημα από μια στατιστική προοπτική, οι περισσότεροι (38%) συμμετέχοντες αφορούν μεσαίας ηλικιακής κατηγορίας νηπιαγωγούς με ηλικία γέννησης από 1968-1973κι συνεπώς με αρκετά χρόνια προϋπηρεσίας, κάτι που καταδεικνύει ταυτόχρονα ότι πέρασαν μέσα στις σχολικές τάξεις τις αλλαγές που έγιναν στις διδακτικές μεθόδους και στα αναλυτικά προγράμματα του νηπιαγωγείου και τις μεταβατικές περιόδους ανάμεσα στις αλλαγές αυτές. Αναλυτικότερα, στην κατηγορία των νηπιαγωγών γεννηθέντων μεταξύ 1961-1967, υπάρχει μια ισορροπία των συμφωνούντων (8%) και διαφωνούντων (8%) με την εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας στην Προσχολική εκπαίδευση. Οι νηπιαγωγοί με ηλικία γέννησης από 1968-1973 είναι αυτοί που εμφανίζουν τα μεγαλύτερα ποσοστά διαφωνίας (12%) με την εισαγωγή του εν λόγω νεοτερισμού, ενώ η ηλικιακή κατηγορία των γεννηθέντων ανάμεσα στα 1980-1985 είναι αυτή που εμφανίζει τα μεγαλύτερα ποσοστά (14%) συμφωνούντων με τη θέση αυτή.

Μια στατιστική σύγκριση μεταξύ της ηλικίας των ερευνητικών υποκειμένων και των αντιλήψεών τους σχετικά μια πιθανή ένταξη των αγγλικών ως ξένη γλώσσα στο νηπιαγωγείο, αποδεικνύει ότι οι δύο προαναφερόμενοι παράγοντες ενεργούν ανεξάρτητα, χωρίς να τίθενται ζητήματα της μεταξύ τους αλληλεπίδρασης. Ο παράγοντας ηλικία λοιπόν των νηπιαγωγών δεν φαίνεται να λειτουργεί καταλυτικά στις απόψεις που εκφράζουν οι σχετικά με την διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας ως γνωστικό αντικείμενο στο ΑΠ του ελληνικού δημόσιου νηπιαγωγείου. (Πιν. 1)

Πίνακας 1. Συσχέτιση ηλικίας νηπιαγωγών με αντιλήψεις των νηπιαγωγών για την ένταξη των Αγγλικών ως γνωστικό αντικείμενο στο Ελληνικό Νηπιαγωγείο

Απόψεις Νηπιαγωγών /Ετος γέννησης	Τα αγγλικά ως γνωστικό αντικείμενο στο Ελληνικό Νηπιαγωγείο						
	N	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε	Διαφωνώ	Διαφωνώ απολύτως	Total
	fi%						

				διαφωνώ			
1961-1967	N	0	4	3	4	0	11
	fi%	0.0%	8.0%	6.0%	8.0%	0.0%	22.0%
1968-1973	N	1	5	7	6	0	19
	fi%	2.0%	10.0%	14.0%	12.0%	0,0%	38.0%
1974-1979	N	0	5	2	2	0	9
	fi%	0.0%	10.0%	4.0%	4.0%	0,0%	18.0%
1980-1985	N	0	7	1	2	0	10
	fi%	0.0%	14.0%	2.0%	4.0%	0,0%	20.0%
Πριν το 1985	N	0	1	0	0	0	1
	fi%	0.0%	2.0%	0.0%	0.0%	0.0%	2.0%
Total	N	1	22	13	14	0	50
	fi%	2.0%	44.0%	26.0%	26,0%	0,0%	100%

Επιπλέον, όσον αφορά το δεύτερο ερώτημα και τον παράγοντα διδακτική προϋπηρεσία, οι αναλύσεις καταδεικνύουν ότι τη μεγαλύτερη συμμετοχή (48%) στην έρευνα σημειώνουν οι νηπιαγωγοί της κατηγορίας από 11-20 χρόνια διδακτικής προϋπηρεσίας, ενώ τη μικρότερη με ποσοστό μόλις 2% οι νηπιαγωγοί έως 5 έτη εκπαιδευτικής εμπειρίας. Τα ερευνητικά υποκείμενα που συμφωνούν με την άποψη της εισαγωγής της αγγλικής γλώσσας ήδη από την προσχολική βαθμίδα εκπαίδευσης αγγίζουν μόλις το 22% για την κατηγορία από 6-10 έτη διδακτικής εμπειρίας, ενώ αυτών που διαφωνούν με ποσοστό 12% στην κατηγορία από 11-20 χρόνια υπηρεσίας. Η ίδια κατηγορία νηπιαγωγών (11-20 έτη διδακτικής εμπειρίας) εκφράζει ταυτόχρονα και την ουδετερότητά του εκφράζει με ποσοστό 18%.

Μέσα από μια συσχέτιση των μεταβλητών έτη διδακτικής προϋπηρεσίας και αντιλήψεις των νηπιαγωγών για την ένταξη της αγγλικής γλώσσας ως γνωστικό αντικείμενο στο Α.Π. του νηπιαγωγείου, οι στατιστικές αναλύσεις αποδεικνύουν ότι τα έτη διδακτικής εμπειρίας της εκάστοτε νηπιαγωγού δεν αποτελούν δυναμική που επηρεάζει τις θέσεις τους πάνω στο υπό διαπραγμάτευση θέμα (Πιν. 2).

Πίνακας 2. Συσχέτιση ετών διδακτικής εμπειρίας νηπιαγωγών με αντιλήψεις των νηπιαγωγών για την ένταξη των Αγγλικών ως γνωστικό αντικείμενο στο Ελληνικό Νηπιαγωγείο

Απόψεις Νηπιαγωγών /Ετη διδακτικής υπηρεσίας	Τα αγγλικά ως γνωστικό αντικείμενο στο Ελληνικό Νηπιαγωγείο						
	N	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Διαφωνώ	Διαφωνώ απολύτως	Total
fi%							

Έως 5	N	0	1	0	0	0	1
	fi%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	2.0%
6 έως 10	N	0	11	2	4	0	17
	fi%	0.0%	22.0%	4.0%	8.0%	0,0%	34.0%
11 έως 20	N	1	8	9	6	0	24
	fi%	2.0%	16.0%	18.0%	12.0%	0,0%	48.0%
21 έως 30	N	0	2	2	2	0	6
	fi%	0.0%	4.0%	4.0%	4.0%	0.0%	12.0%
Πάνω από 30	N	0	0	0	2	0	2
	fi%	0.0%	0.0%	0.0%	4.0%	0,0%	4.0%
Total	N	1	26	0	0	0	50
	fi%	2.0%	44.0%	26.0%	26,0%	0,0%	100%

Στο τρίτο ερώτημα που διαπραγματεύεται τη διάσταση του κατά πόσο οι Ελληνίδες νηπιαγωγοί θεωρούν τον εαυτό τους κατάλληλα επιστημονικά καταρτισμένο ώστε να υποστηρίξουν πρακτικά ένα τέτοιο καινοτόμο εγχείρημα, εμφανίζεται μια διχογνωμία με το 50% να θεωρεί το εαυτό του επαρκώς καταρτισμένο και το 50% να αισθάνεται μια επιστημονική ανεπάρκεια ως προς την ανάληψη της υπό διαπραγμάτευσης καινοτομίας. Το κατά πόσο αυτή η θεώρηση επηρεάζει τις απόψεις τους σχετικά με ένταξη των αγγλικών ως ξένη γλώσσα ήδη από την Προσχολική Εκπαίδευση εξετάζεται μέσα από τον ποιοτικό συσχετισμό Chi-Square, ο οποίος αποδεικνύει ότι δεν υφίσταται καμία σχέση εξάρτησης μεταξύ των δύο αυτών παραγόντων. Μπορεί, λοιπόν, οι συμμετέχοντες στο δείγμα νηπιαγωγοί που συμφωνούν με την εισαγωγή των Αγγλικών ως γνωστικό αντικείμενο στο Νηπιαγωγείο να αισθάνονται μια σχετική ανεπάρκεια ως προς το επιστημονικό τους υπόβαθρο για τη διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας σε μαθητές νηπιακής ηλικίας, αφού μόνο το 32% δηλώνει κατάλληλα επιστημονικά καταρτισμένο, ωστόσο, δεν φαίνεται οποιαδήποτε άποψή τους σχετικά με την επιστημονική τους αυτοεικόνα να ασκεί οποιαδήποτε επίδραση στην διαμόρφωση των αντιλήψεών για μια πιθανή ένταξη της ξένης γλώσσας σε προσχολικό επίπεδο φοίτησης (Πιν. 3).

Πίνακας 3. Συσχέτιση επιστημονικής κατάρτισης για τη διδασκαλία της Αγγλικής γλώσσας με αντιλήψεις των νηπιαγωγών για την ένταξη των Αγγλικών ως γνωστικό αντικείμενο στο Ελληνικό Νηπιαγωγείο

Απόψεις Νηπιαγωγών / Επιστημονική κατάρτιση για τη διδασκαλία της Αγγλικής	Τα αγγλικά ως γνωστικό αντικείμενο στο Ελληνικό Νηπιαγωγείο						
	N	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ	Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ	Διαφωνώ	Διαφωνώ απολύτως	Total

	fi%						
Ναι	N	0	16	6	3	0	25
	fi%	0.0%	32.0%	12.0%	6.0%	0.0%	50.0%
Όχι	N	1	6	7	11	0	25
	fi%	2.0%	12.0%	14.0%	22.0%	0.0%	50.0%
Total	N	1	22	13	14	0	50
	fi%	2.0%	44.0%	26.0%	28.0%	0.0%	100%

Συνεχίζοντας με το τέταρτο ερώτημα που σχετίζεται με τα τυπικά προσόντα των νηπιαγωγών που πήραν μέρος στην εν λόγω έρευνα, και συγκεκριμένα με την γνώση της αγγλικής γλώσσας, οι περισσότερες από αυτές (38 στον αριθμό) και σε ποσοστό 65,5% φαίνεται να έχουν γνώση της αγγλικής γλώσσας, 9 από αυτές (15,5%) φαίνεται να γνωρίζουν την γερμανική γλώσσα, ενώ 5 (8,6%) από αυτές, 4 (6,9%) και 2 (3,4%) την ιταλική, τη γαλλική και την ισπανική γλώσσα αντίστοιχα.

Γενικότερα, θα μπορούσαμε να πούμε ότι, η σύγχρονη μέση εκπαιδευτικός προσχολικής εκπαίδευσης, όπως αποκαλύπτει η έρευνα, διαθέτει πολλά περισσότερα ακαδημαϊκά εφόδια από έναν απλό ακαδημαϊκό τίτλο σπουδών, που της δίνει το εφελτήριο για τη διδασκαλία στην τάξη του νηπιαγωγείου. Όπως αποδεικνύει μια ανάλυση συχνότητας ορισμένων δεδομένων της συγκεκριμένης έρευνας, η Ελληνίδα νηπιαγωγός είναι πλέον καταρτισμένη πέραν του δέοντος, με παραπάνω από ένα τίτλο σπουδών, με μεταπτυχιακά διπλώματα ειδίκευσης, με γνώσεις πάνω στη χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών και με γνώσεις τουλάχιστον μιας ακόμα ευρωπαϊκής γλώσσας, εκτός από τη μητρική τους.

Από τις νηπιαγωγούς λοιπόν που γνωρίζουν την αγγλική γλώσσα 38% συμφωνούν με την εισαγωγή των Αγγλικών στα Α.Π. του Νηπιαγωγείου, ενώ από όσες δεν διαθέτουν γλωσσική επάρκεια της συγκεκριμένης ξένης γλώσσας μόνο το 8% συμφωνεί, ενώ το 10% διαφωνεί με την καινοτομία αυτή. Το υπόλοιπο ποσοστό παραμένει ουδέτερο. Πέρα όμως από τα στοιχεία καθαρά περιγραφικού χαρακτήρα, η ανάλυση μιας πιθανής συσχέτισης μεταξύ της γλωσσικής ικανότητας στην αγγλική γλώσσα και των αντιλήψεων των νηπιαγωγών σχετικά με την ένταξη των αγγλικών ως ξένη γλώσσα στο νηπιαγωγείο, καταδεικνύει ότι οι δύο παράγοντες δεν εξαρτώνται μεταξύ τους, αλλά αποτελούν δυο ανεξάρτητες μεταβλητές (Πιν. 4).

Πίνακας 4. Συσχέτιση γλωσσικού υπόβαθρου Νηπιαγωγών στην Αγγλική γλώσσα με αντιλήψεις των νηπιαγωγών για την ένταξη των Αγγλικών ως γνωστικό αντικείμενο στο Ελληνικό Νηπιαγωγείο

Απόψεις	Τα αγγλικά ως γνωστικό αντικείμενο στο Ελληνικό Νηπιαγωγείο
---------	---

Νηπιαγωγών/ Γλωσσικό υπόβαθρο στην αγγλική λώσσα	N	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ	Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ	Διαφωνώ	Διαφωνώ απολύτως	Total
	fi%						
Όχι	N	1	3	3	5	0	12
	fi%	2.0%	6.0%	6.0%	10.0%	0.0%	24.0%
Ναι	N	0	19	10	9	0	38
	fi%	0.0%	38.0%	20.0%	18.0%	0.0%	76.0%
Total	N	1	22	13	14	0	50
	fi%	2.0%	44.0%	26.0%	28.0%	0.0%	100%

Συνεχίζοντας με τα δημογραφικά στοιχεία των νηπιαγωγών που πήραν μέρος στην έρευνά μας και αναφορικά με το πέμπτο ερευνητικό ερώτημα, αποδεικνύεται ότι όλες οι νηπιαγωγοί εργάζονται σε δημόσια νηπιαγωγεία της χώρας μας, οι μισές σε νηπιαγωγεία που βρίσκονται σε ημιαστικές περιοχές, 26% σε αγροτικές περιοχές και 24% σε αστικές περιοχές. Συγκρίνοντας τα ποσοστά συμφωνίας και διαφωνίας με την άποψη της εισαγωγής της αγγλικής γλώσσας σε επίπεδο προσχολικής εκπαίδευσης, τα ερευνητικά υποκείμενα που συμφωνούν σε μεγαλύτερο βαθμό (24%) είναι αυτά που εργάζονται σε ημιαστικές περιοχές, ενώ τα μεγαλύτερα ποσοστά διαφωνίας εκφράζονται από νηπιαγωγούς των ημιαστικών και αγροτικών περιοχών. Το μεγαλύτερο ποσοστό ουδετερότητας αντικατοπτρίζεται επίσης από τις νηπιαγωγούς που εργάζονται σε ημιαστικές περιοχές (16%), ενώ το μικρότερο ποσοστό διαφωνίας (8%) εκφράζεται από νηπιαγωγούς των αστικών κέντρων. Όσον αφορά, λοιπόν, στη γεωγραφική περιοχή, στην οποία βρίσκεται το εκάστοτε νηπιαγωγείο που εργάζεται η κάθε νηπιαγωγός, η έρευνα αποδεικνύει ότι και αυτό αποτελεί έναν παράγοντα που δεν διαφοροποιεί σε μεγάλο βαθμό τις αντιλήψεις των νηπιαγωγών για την εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας ως γνωστικό αντικείμενο στην Προσχολική εκπαίδευση. Συνεπώς, μια συσχέτιση μεταβλητών σε επίπεδο χ^2 , δεν αποδεικνύει ενδεχόμενη επιρροή μεταξύ των δυο παραγόντων αλληλεξάρτησης (Πιν. 5).

Πίνακας 5. Συσχέτιση γλωσσικού υπόβαθρου Νηπιαγωγών στην Αγγλική γλώσσα με αντιλήψεις των νηπιαγωγών για την ένταξη των Αγγλικών ως γνωστικό αντικείμενο στο Ελληνικό Νηπιαγωγείο

Απόψεις Νηπιαγωγών / Γεωγραφική περιοχή	Τα αγγλικά ως γνωστικό αντικείμενο στο Ελληνικό Νηπιαγωγείο						
	N	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ	Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ	Διαφωνώ	Διαφωνώ απολύτως	Total
	fi%						

Αστική	N	1	5	2	4	0	12
	fi%	2.0%	10.0%	4.0%	8.0%	0.0%	24.0%
Ημιαστική	N	0	12	8	5	0	25
	fi%	0.0%	24.0%	16.0%	10.0%	0.0%	50.0%
Αγροτική	N	0	5	3	5	0	13
	fi%	0.0%	10.0%	6.0%	10.0%	0.0%	26.0%
Total	N	1	22	13	14	0	50
	fi%	2.0%	44.0%	26.0%	28.0%	0.0%	100%

Επιπλέον, κατά τη διερεύνηση του έκτου ερωτήματος αναδεικνύεται ότι η πλειοψηφία (72%) του δείγματος των νηπιαγωγών είναι μόνιμοι εκπαιδευτικοί ενώ το υπόλοιπο 28% είναι αναπληρώτριες, δηλαδή εκπαιδευτικοί σε σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, οι αντιλήψεις των νηπιαγωγών για την εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας ως γνωστικό αντικείμενο στην Προσχολική εκπαίδευση δείχνουν να διαφοροποιούνται ως προς τη σχέση εργασίας των νηπιαγωγών, και, πιο συγκεκριμένα, φαίνεται ότι οι μόνιμοι νηπιαγωγοί είναι αυτοί που κρίνουν περισσότερο θετικά την ένταξη της αγγλικής γλώσσας στην προσχολική εκπαίδευση. Πιο συγκεκριμένα, τόσο τα μεγαλύτερα ποσοστά συμφωνίας (26%) με την ένταξη της υπό διαπραγμάτευση καινοτομίας στο προσχολικό σύστημα εκπαίδευσης, όσο και τα μεγαλύτερα ποσοστά διαφωνίας (28%) αλλά και ουδετερότητας (18%), φαίνεται να διατυπώνονται από τους μόνιμους εκπαιδευτικούς. Οι αναπληρωτές συμμετέχοντες στην παρούσα έρευνα καταλαμβάνουν ένα ποσοστό 20% συμφωνίας, ενώ εντύπωση προκαλεί το μηδενικό ποσοστό που καταλαμβάνουν σε επίπεδο διαφωνίας. Η στατιστική συσχέτιση μεταξύ των δύο αυτών μεταβλητών αποδεικνύει μια σχέση εξάρτησης μεταξύ τους και μια επιρροή της σχέσης εργασίας των νηπιαγωγών στην διαμόρφωση της στάσης τους σχετικά με μια πιθανή ένταξη της αγγλικής γλώσσας σε επίπεδο Προσχολικής Εκπαίδευσης. Παρατηρούμε, δηλαδή, ότι η σταθερότητα των επαγγελματικών συνθηκών φαίνεται να είναι μια σημαντική αιτία θετικής στάσης ως προς το εν λόγω εγχείρημα σε σχέση με τους αναπληρωτές συναδέλφους τους, οι οποίοι δείχνουν να επηρεάζονται ως προς την ιεράρχηση των προτεραιοτήτων τους (Πιν. 6).

Πίνακας 6. Συσχέτιση σχέσης εργασίας με αντιλήψεις των νηπιαγωγών για την ένταξη των Αγγλικών ως γνωστικό αντικείμενο στο Ελληνικό Νηπιαγωγείο

Απόψεις Νηπιαγωγών/ Σχέση εργασίας	Τα αγγλικά ως γνωστικό αντικείμενο στο Ελληνικό Νηπιαγωγείο						
	N	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ	Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ	Διαφωνώ	Διαφωνώ απολύτως	Total
fi%							

Μόνιμος	N	1	12	9	14	0	35
	fi%	2,0%	24,0%	18,0%	28,0%	0.0%	72.0%
Αναπληρωτής	N	0	10	4	0	0	14
	fi%	0.0%	20.0%	8.0%	0.0%	0.0%	28.0%
Total	N	1	22	13	14	0	50
	fi%	2.0%	44.0%	26.0%	28.0%	0.0%	100%

Συνεχίζοντας την ανάλυση των ευρημάτων και στα πλαίσια του έβδομου ερωτήματος, αναδεικνύεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό (57, 1%) των συμμετεχόντων στην έρευνα αφορά νηπιαγωγούς γενικής αγωγής, δηλαδή διδάσκουν σε μια συμβατική τάξη νηπιαγωγείου, ενώ το μικρότερο ποσοστό (10,7%) αφορά νηπιαγωγούς ειδικής αγωγής, που διδάσκουν δηλαδή σε ειδικά νηπιαγωγεία ή κάνουν παράλληλη στήριξη σε μαθητές με ειδικές ικανότητες. 18 από τις νηπιαγωγούς που πήραν μέρος στην έρευνα δηλώνουν ότι εκτελούν καθήκοντα προϊσταμένης νηπιαγωγείου (Πιν. 7).

Πίνακας 7: Κατανομή του δείγματος ως προς τη θέση εργασίας

	Απαντήσεις		Συνολικό Ποσοστό απαντήσεων
	N	Ποσοστό	
Νηπιαγωγός Ειδικής Αγωγής	6	10,7%	12,0%
Νηπιαγωγός Γενικής Αγωγής	32	57,1%	64,0%
Προϊσταμένη	18	32,1%	36,0%
Σύνολο	56	100,0%	112,0%

Μια προσεκτική μελέτη της ανάλυσης των αποτελεσμάτων της έρευνας, καταδεικνύει ότι τα μεγαλύτερα ποσοστά συμφωνίας (36%) με την εισαγωγή της διδασκαλίας των Αγγλικών από την προσχολική βαθμίδα, όσο και τα μεγαλύτερα ποσοστά ουδετερότητας (14%) αλλά και διαφωνίας (24%) εκφράζονται από νηπιαγωγούς που δεν επιφορτίζονται με διοικητικά καθήκοντα της σχολικής μονάδας. Οι νηπιαγωγοί που κατέχουν ταυτόχρονα και θέση προϊσταμένης στη σχολική μονάδα παραμένουν σε ποσοστό 14% ουδέτερες ως προς την καινοτομία αυτή, ενώ διαφωνούν σε ποσοστό 14% και συμφωνούν σε ποσοστό 10%. Στα πλαίσια μια συσχέτισης του βαθμού επίδρασης της θέσης ευθύνης της νηπιαγωγού στη σχολική μονάδα και της αντίληψής της για την ένταξη της διδασκαλίας της ξένης γλώσσας στο ελληνικό νηπιαγωγείο, δεν φαίνεται να υφίσταται αλληλεπίδραση μεταξύ των δύο αυτών παραγόντων. Το κατά πόσο η νηπιαγωγός ασκεί ταυτόχρονα, πέρα από τα διδακτικά και διοικητικά καθήκοντα, δεν αποδεικνύεται ότι αποτελεί παράγοντα που επηρεάζει την άποψή της περί της εισαγωγής της αγγλικής γλώσσας ως γνωστικό αντικείμενο στην τάξη του ελληνικού νηπιαγωγείου (Πιν. 8).

Πίνακας 8. Συσχέτιση θέσης νηπιαγωγών στη σχολική μονάδα με αντιλήψεις των νηπιαγωγών για την ένταξη των Αγγλικών ως γνωστικό αντικείμενο στο Ελληνικό Νηπιαγωγείο

Απόψεις Νηπιαγωγών / Θέση Προϊσταμένης	Τα αγγλικά ως γνωστικό αντικείμενο στο Ελληνικό Νηπιαγωγείο						
	N fi%	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ	Ούτε συμφωνώ, ούτε διαφωνώ	Διαφωνώ	Διαφωνώ απολύτως	Total
Όχι	N	1	17	7	7	0	32
	fi%	2,0%	34,0%	14,0%	24,0%	0,0%	64,0%
Ναι	N	0	5	6	7	0	18
	fi%	0,0%	10,0%	12,0%	14,0%	0,0%	36,0%
Total	N	1	22	13	14	0	50
	fi%	2,0%	44,0%	26,0%	28,0%	0,0%	100%

Τέλος, επιχειρώντας μια ανάλυση των ποσοστών που αφορούν τον αριθμό των φοιτούντων μαθητών ανά σχολική μονάδα σε σχέση με τις απόψεις των υπηρετούντων νηπιαγωγών στις μονάδες αυτές, διαπιστώνεται ότι τόσο τα μεγαλύτερα ποσοστά συμφωνίας (32%), όσο και ουδετερότητας (20%) αλλά και διαφωνίας (16%) εκφράζονται από υπηρετούντες σε σχολικές μονάδες από αριθμό μαθητών από 11-30. Τα μικρότερα ποσοστά συμφωνίας (4%) αλλά και διαφωνίας (2%) αντικατοπτρίζονται από νηπιαγωγούς με λιγότερους από 10 μαθητές ανά σχολική μονάδα. Απαντώντας στο ερευνητικό ερώτημα που αφορά στο κατά πόσο ο αριθμός των φοιτούντων μαθητών στις εκάστοτε σχολικές μονάδες νηπιαγωγείων επηρεάζει έως κάποιο βαθμό τις απόψεις των νηπιαγωγών για την εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας ως γνωστικό αντικείμενο σε επίπεδο Προσχολικής εκπαίδευσης, μια ανάλυση των συσχετίσεων μεταξύ ανεξάρτητης και εξαρτημένης μεταβλητής, αναδεικνύει ότι ούτε ο αριθμός των νηπίων ανά σχολική μονάδα φαίνεται να λειτουργεί καταλυτικά ως προς την διαμόρφωση των αντιλήψεων των νηπιαγωγών σχετικά με την προώθηση της εκπαιδευτικής αυτής καινοτομίας (Πιν. 9)

Πίνακας 9. Συσχέτιση αριθμό φοιτούντων μαθητών στη σχολική μονάδα με αντιλήψεις των νηπιαγωγών για την ένταξη των Αγγλικών ως γνωστικό αντικείμενο στο Ελληνικό Νηπιαγωγείο

Απόψεις Νηπιαγωγών/ Αριθμός φοιτούντων μαθητών	Τα αγγλικά ως γνωστικό αντικείμενο στο Ελληνικό Νηπιαγωγείο						
	N fi%	Συμφωνώ απολύτως	Συμφωνώ	Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	Διαφωνώ	Διαφωνώ απολύτως	Total
Έως 10	N	0	2	2	1	0	5
	fi%	0.0%	4.0%	4.0%	2.0%	0.0%	10.0%
11-30	N	1	15	10	8	0	34
	fi%	2.0%	30.0%	20.0%	16.0%	0,0%	68.0%
31-50	N	0	5	0	3	0	8
	fi%	0.0%	10.0%	0.0%	6.0%	0,0%	16.0%
Πάνω από 50	N	0	0	1	2	0	3
	fi%	0.0%	0.0%	2.0%	4.0%	0,0%	6.0%
Total	N	1	22	13	14	0	50
	fi%	2.0%	44.0%	26.0%	26,0%	0,0%	100%

Σε γενικές γραμμές η παρούσα εργασία καταδεικνύει ότι τα κοινωνικό-δημογραφικά χαρακτηριστικά που διαμορφώνουν το προφίλ της σύγχρονης Ελληνίδας νηπιαγωγού δεν φαίνεται να ασκούν θεμελιώδη επίδραση στις αντιλήψεις της σχετικά με μια πιθανή ένταξη τη διδασκαλίας της αγγλικής γλώσσας στα πλαίσια της Προσχολικής Εκπαίδευσης.

6. Συζήτηση – Συμπεράσματα

Η εισαγωγή στη διδασκαλία μιας δεύτερης/ξένης γλώσσας από την προσχολική βαθμίδα εκπαίδευσης, αποτελεί ήδη μια πραγματικότητα για πολλές χώρες διεθνώς. Η Ε.Ε έχει οδηγήσει με τις διακηρύξεις της και τα επίσημα κείμενά της, στην αναθεώρηση και ανασύνταξη αναλυτικών προγραμμάτων που αφορούν στην Προσχολική εκπαίδευση, στη βάση της επίτευξης του στόχου της πολυγλωσσίας, ώστε να διαμορφώσει πολίτες ικανούς να ανταποκριθούν στις ανάγκες μιας ραγδαίως μεταβαλλόμενης κοινωνίας, έντονα πολυπολιτισμικής και πολυγλωσσικής. Ακολουθώντας τις ευρωπαϊκές επιταγές με αρκετά αργούς ρυθμούς, η χώρα μας με τον Ν.4692/2020 (άρθρο 2) πρόσφατα θεσμοθέτησε μια πιλοτική εφαρμογή της «δημιουργικής ενασχόλησης των μαθητών με την αγγλική γλώσσα» σε περιορισμένο αριθμό δημόσιων νηπιαγωγείων της επικράτειας.

Το ενδιαφέρον λοιπόν της παρούσας έρευνας έγκειται κυρίως στο γεγονός ότι δεν υπάρχουν

αρκετές ερευνητικές δράσεις στον ελλαδικό χώρο για το συγκεκριμένο διακύβευμα παρά το επίκαιρο του θέματος και τον επιστημονικό λόγο των σύγχρονων θεωρητικών που συγκλίνουν προς αυτή την κατεύθυνση¹³. Ελάχιστες και ποιοτικού κυρίως χαρακτήρα είναι οι έρευνες που έχουν διεξαχθεί ως τώρα στη χώρα μας για την ένταξη της Αγγλικής γλώσσας σε επίπεδο Προσχολικής εκπαίδευσης και σχετίζονται πρωτίστως με προτάσεις-προγράμματα για τη διδασκαλία της Αγγλικής γλώσσας, ως ξένη γλώσσα στο ελληνικό Νηπιαγωγείο¹⁴. Έτσι, η συγκεκριμένη έρευνα ίσως να πυροδοτήσει το ενδιαφέρον για περισσότερα και πιο εξειδικευμένα ερωτήματα που θα μπορούσαν να αποτελέσουν αντικείμενο μελλοντικών ερευνών σχετικών με το εν λόγω θέμα.

Δεδομένης της κατάστασης στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα που αφορά στην Προσχολική εκπαίδευση σχετικά με την διδασκαλία της Αγγλικής γλώσσας, επιχειρήθηκε σε ένα πρωταρχικό και μικρής εμβέλειας επίπεδο να διερευνηθεί αν αποτελούντα κοινωνικο-δημογραφικά στοιχεία του/της εκάστοτε νηπιαγωγού παράγοντα που επηρεάζει τις θέσεις και τις αντιλήψεις της για την εισαγωγή της αγγλικής γλώσσας σε επίπεδο Προσχολικής Αγωγής.

Μέσα από την συγκεκριμένη έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε δημόσια νηπιαγωγεία της χώρας μας και με την αβίαστη συμμετοχή 50 νηπιαγωγών, ξεκάθαρα γίνεται αντιληπτό ότι, τελικά, τα ατομικά στοιχεία που θεμελιώνουν το προφίλ του/της μέσου/ης Έλληνα/νίδας νηπιαγωγού, δεν επηρεάζουν τις αντιλήψεις του/της για την ένταξη της Αγγλικής γλώσσας, ως δεύτερη/ ξένη γλώσσα στο νηπιαγωγείο. Εξετάζοντας μεθοδικά ένα-ένα τα ερευνητικά ερωτήματα αποκαλύπτεται ότι παράγοντες όπως η ηλικία της εκάστοτε νηπιαγωγού και τα χρόνια προϋπηρεσίας της, η γλωσσική ικανότητα στην αγγλική γλώσσα, καθώς και οι απόψεις της για το αν είναι επαρκώς καταρτισμένη να υποστηρίξει την εφαρμογή ενός τέτοιου καινοτόμου εγχειρήματος, δεν φαίνεται να επηρεάζουν κάπου τις θέσεις τους για την διδασκαλία της Αγγλικής γλώσσας ως γνωστικό αντικείμενο από τη νηπιακή κιόλας ηλικία. Παράλληλα, η γεωγραφική περιοχή της σχολικής μονάδας που εργάζεται καθεμία εξ αυτών, ο αριθμός των μαθητών που φοιτούν σε αυτή, καθώς και το αν εκτελούν ταυτόχρονα και καθήκοντα προϊσταμένου/-ης δεν αποδεικνύεται ότι ασκούν κάποια επιρροή στον τρόπο που αντιμετωπίζουν το ζήτημα της εισαγωγής της Αγγλικής γλώσσας στα αναλυτικά και ωρολόγια προγράμματα του σύγχρονου ελληνικού Νηπιαγωγείου.

Ο μόνος παράγοντας που προκύπτει από την εν λόγω έρευνα να επηρεάζει και να

¹³Chomsky, N. (1965), *Aspects of the Theory of Syntax*. Massachusetts : The M.I.T. Press.; Gardner, H. (1976), *The Grasp of Consciousness*. Στο: <https://www.nytimes.com/1976/08/01/archives/the-grasp-of-consciousness-jean-piaget-at-80-continues-to-learn.html>; Kotulak, R., (1997), *Inside the Brain: Revolutionary Discoveries of How the Mind Works*. KansasCity : AndrewsMcMeelPublishing; Τσιαντούλη, Ε. (2012), Διδακτική αξιοποίηση στοιχείων πολιτισμού και παιδαγωγικού υλικού παλαιού σχολείου σε παιδιά προσχολικής ηλικίας: Η περίπτωση των νηπιαγωγείων Γόννων και Μακρυχωρίου Νομού Λάρισας. Διδακτορική διατριβή, Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

¹⁴Κακανά, Δ.Μ. & Δ. Καραντζά (2016), Πρόγραμμα- πρόταση για τη διδασκαλία των Αγγλικών ως ξένης γλώσσας στο Ελληνικό Νηπιαγωγείο: σχεδιασμός, εφαρμογή και αξιολόγηση. Πτυχιακή Εργασία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας; Μητακίδου-Κοκκώνη, Χ. (1992), Τα Αγγλικά στο Νηπιαγωγείο. Ένα πρόγραμμα ευαισθητοποίησης παιδιών προσχολικής ηλικίας στην ξένη γλώσσα. Αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

διαφοροποιεί σε αισθητό βαθμό τις θέσεις των νηπιαγωγών σε ζητήματα διδασκαλίας της Αγγλικής γλώσσας, από την νηπιακή ηλικία, είναι το καθεστώς σύμβασης και η σχέση εργασίας που έχουν με τον φορέα απασχόλησης (μόνιμοι-αναπληρωτές). Πιο συγκεκριμένα, οι μόνιμοι νηπιαγωγοί φαίνεται να βλέπουν με μια πιο θετική οπτική την υλοποίηση μιας τέτοιας καινοτομίας, αντίθετα με τους αναπληρωτές που δεν φαίνεται να τους απασχολούν τέτοιους είδους πρακτικά ζητήματα, αφού δεν τους έχει παραχθεί ακόμα από την εργασία τους το προαπαιτούμενο αίσθημα ασφάλειας και σταθερότητας.

Σίγουρα, όμως, αξίζει να μελετηθεί και να διερευνηθεί περαιτέρω για το ποιοι είναι οι παράγοντες εκείνοι που το εν λόγω ζήτημα δεν τυγχάνει μιας ένθερμης ολικής αποδοχής, χωρίς ενδοιασμούς, ανασφάλειες και δισταγμούς από τους/τις νηπιαγωγούς. Και οπωσδήποτε οι έρευνες αυτές θα πρέπει, ίσως, να επικεντρωθούν σε παράγοντες όπως πρακτικά ζητήματα (π.χ. στελέχωση, αριθμός μαθητών, καταλληλότητα χώρων) επιμόρφωση του διδακτικού προσωπικού τόσο σε θεωρητικό όσο και σε πρακτικό επίπεδο της εφαρμογής της διδασκαλίας της αγγλικής γλώσσας στο ελληνικό δημόσιο Νηπιαγωγείο.

Η Αγγλική γλώσσα στην Προσχολική Εκπαίδευση είναι πλέον μια πραγματικότητα διεθνώς, τόσο σε επίπεδο θεσμικό, όσο και σε επίπεδο πιλοτικής εφαρμογής. Στην Ελλάδα, όσο και αν τα βήματα που γίνονται προς αυτή την κατεύθυνση ακολουθούν πολύ αργούς ρυθμούς, ωστόσο οι απαιτήσεις των σύγχρονων κοινωνιών και οι επιβεβλημένες εκπαιδευτικές πολιτικές οδηγούν σταδιακά και ευρέως στην ένταξη της Αγγλικής γλώσσας ως γνωστικό αντικείμενο στα Αναλυτικά προγράμματα του Νηπιαγωγείου. Το σίγουρο είναι πως στην χώρα μας, η ομαλή εφαρμογή μιας τέτοιας καινοτομίας δεν θα είναι εφικτή χωρίς συστηματικές έρευνες και μελέτες ως προς την ενδεδειγμένη εξέταση της κάθε συνιστώσας της εκπαιδευτικής διαδικασίας, αν είναι η καινοτομία αυτή καθ’ αυτή να λειτουργήσει προς όφελος όλων των εμπλεκόμενων, ελαχιστοποιώντας όλους τους αρνητικούς παράγοντες, ώστε οι αυριανοί πολίτες να μπορούν να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις της εποχής τους.

«Ο όρος «διδασκαλία» της Αγγλικής γλώσσας διατρέχει το άρθρο στο σύνολό του. Επομένως, θεωρούμε χρήσιμο να επισημάνουμε ότι η χρήση του όρου «διδασκαλία» δεν αντιστοιχεί σε μια ακριβή προσέγγιση του όρου «διδασκαλία», όπως αυτή πραγματώνεται σε άλλες βαθμίδες της εκπαίδευσης, αλλά σε μια ευρύτερη διάστασή της. Συγκεκριμένα αναφερόμαστε στη διάσταση της «διδασκαλίας», όπως αυτή μπορεί να υλοποιηθεί στη βάση κατάλληλων εκπαιδευτικών και μεθοδολογικών προσεγγίσεων που εφαρμόζονται στην προσχολική εκπαίδευση. Ως γνωστό, στο νηπιαγωγείο δεν υπάρχουν διακριτά γνωστικά αντικείμενα, οπότε η «διδασκαλία» ερμηνεύεται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο εφαρμογής του εκπαιδευτικού τριπτύχου μαθητής-εκπαιδευτικός-γνώση.»

Βιβλιογραφικές αναφορές

Ελληνόγλωσση

Κακανά, Δ.Μ. & Δ. Καραντζά (2016), Πρόγραμμα- πρόταση για τη διδασκαλία των

Αγγλικών ως ξένης γλώσσας στο Ελληνικό Νηπιαγωγείο: σχεδιασμός, εφαρμογή και αξιολόγηση. Πτυχιακή Εργασία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Μητακίδου-Κοκκώνη, Χ. (1992), Τα Αγγλικά στο Νηπιαγωγείο. Ένα πρόγραμμα ευαισθητοποίησης παιδιών προσχολικής ηλικίας στην ξένη γλώσσα. Δημοσίευτη διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Ντούσκας, Ν. (2005), Ευνοϊκές συνθήκες για τη σχολική μάθηση. Πρέβεζα: Ιδιωτική Έκδοση.

Παππάς, Α. (1995), Σύγχρονη θεωρία και πράξη της παιδείας. Αθήνα: Δελφοί.

Σκόδρα, Ε. (2010). Παράγοντες που διαμορφώνουν την επαγγελματική ταυτότητα των εκπαιδευτικών Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης: η επίδραση της εκπαιδευτικής πολιτικής. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Σχολή επιστημών του ανθρώπου, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, Διδακτορική Διατριβή

Φωτοπούλου, Β. (2003), Επαγγελματισμός, Επαγγελματική Ανάπτυξη, Επαγγελματική Ταυτότητα και Εκπαιδευτικός. Η περίπτωση των εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Πανεπιστήμιο Πατρών, Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών, Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, Διδακτορική Διατριβή.

Τσιαντούλη, Ε. (2012), Διδακτική αξιοποίηση στοιχείων πολιτισμού και παιδαγωγικού υλικού παλαιού σχολείου σε παιδιά προσχολικής ηλικίας: Η περίπτωση των νηπιαγωγείων Γόννων και Μακρυχωρίου Νομού Λάρισας. Διδακτορική διατριβή, Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

ΥΠ.Ε.Π.Θ. - Π.Ι. (2003), Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) και Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (Α.Π.Σ.) Νηπιαγωγείου. Αθήνα: ΟΕΔΒ.

Νόμος 4692/2020 (ΦΕΚ 111/Α/12-6-2020), Αναβάθμιση σχολείου και άλλες διατάξεις.

Ξενογλώσση

Chomsky, N. (1965), Aspects of the Theory of Syntax. Massachusetts : The M.I.T. Press.

Kotulak, R., (1997), Inside the Brain: Revolutionary Discoveries of How the Mind Works.

Kansas City : Andrews McMeel Publishing.

Saylor, G. J., W.M. Alexander & A.J. Lewis (1981), Curriculum planning for better teaching and learning. New York : Holt, Rinehart and Winston (4th edition).

Ιστοσελίδες

Bandura, A. (1999), Social cognitive theory: An agentic perspective. Retrieved from: <https://www.uky.edu/~eushe2/Bandura/Bandura 1999AJSP.pdf>

Beijaard, D., P.C. Meijer & N. Verloop (2004), Reconsidering research on teachers' professional identity. Retrieved from: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.454.2571&rep=rep1&type=pdf>

Coldron, J., & Smith, R. (1999), Active Location in Teachers' Construction of their Professional Identities. Retrieved from: <https://www.Researchgate.net/publication/261684366ActiveLocationinTeachers'ConstructionoftheirProfessionalIdentities>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή,
(2012), Στην Ευρώπη τα παιδιά αρχίζουν να μαθαίνουν ξένες γλώσσες από όλο και πιο μικρή ηλικία. Στο: <https://europa.eu/rapid/press-release-IP-12-990el.htm>

Gardner, H. (1976), The Grasp of Consciousness [online]. Retrieved from: <https://www.nytimes.com/1976/08/01/archives/the-grasp-of-consciousness-jean-piaget-at-80-continues-to-learn.html>

Hargreaves, A. (2005), Educational change takes ages: Life, career and generational factors in teachers' emotional responses to educational change. Retrieved from: <https://www.deepdyve.com/lp/elsevier/educational-change-takes-ages-life-career-and-generational-factors-in-MgSV2bnJEi>

Λάζος, Χ. (1999), Εθνικές γλώσσες και Ευρωπαϊκή Κοινή. Στο: http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/studies/eur_ope/G2/index.html

Rodgers, C., & K. Scott, (2008), The development of the personal self and professional identity in learning to teach. Retrieved from: https://www.academia.edu/1879050/Rodgers_and_Scott_2008_The_development_of_the_personal_self_and_professional_identity_in_learning_to_teach